

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2023. gada 12. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Direktīva 93/13/EEK – Noteikuma negodīguma konstatējuma sekas – Patērētāja nodoms atstāt spēkā līgumu, grozot noteikumus, kas atzīti par negodīgiem – Valsts tiesas pilnvaras

Lietā C-645/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) iesniegusi ar 2022. gada 12. oktobra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 13. oktobrī, tiesvedībā

R. A. u.c.

pret

“*Luminor Bank AS*”, kas rīkojas ar “*Luminor Bank AS*” *Lietuvos skyrius* starpniecību,

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*] (referente), tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*],

ģenerālvokāts: E. M. Kolinss [*A. M. Collins*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- “*Luminor Bank AS*”, kas rīkojas ar “*Luminor Bank AS*” *Lietuvos skyrius* starpniecību, vārdā – *K. Karpickis, A. Klezys, advokatai, un A. Sovaitė*,
- Lietuvas valdības vārdā – *K. Dieninis, S. Grigonis un V. Kazlauskaitė-Švenčionienė*, pārstāvji,
- Portugāles valdības vārdā – *P. Barros da Costa, A. Cunha, I. Gameiro un L. Medeiros*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *J. Jokubauskaitė un N. Ruiz García*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – lietuviešu.

nemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp R. A. u.c. un “*Luminor Bank AS*”, kas rīkojas ar “*Luminor Bank AS*” *Lietuvos skyrius* starpniecību, par vairākos šo pušu noslēgtos aizdevuma līgumos ietvertu noteikumu negodīgumu un no tā izrietošajām sekām.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 divdesmit pirmais un divdesmit ceturtais apsvērums ir formulēts šādi:
“tā kā dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka negodīgus noteikumus neizmanto līgumos, ko pārdevējs vai piegādātājs slēdz ar patērētāju [..];
[..]
tā kā dalībvalstu tiesām un administratīvām iestādēm jābūt to rīcībā adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos”.
- 4 Šīs direktīvas 6. panta 1. punktā ir noteikts:
“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un, ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”
- 5 Minētās direktīvas 7. panta 1. punktā ir paredzēts:
“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

Lietuvas tiesības

- 6 *Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas* (Lietuvas Republikas Civilkodekss) 6.228⁴ panta 8. punktā ir noteikts:

“Ja tiesa konstatē kāda līguma noteikuma vai noteikumu negodīgumu, šis noteikums vai šie noteikumi nav spēkā no līguma noslēgšanas brīža, savukārt pārējie līguma noteikumi līguma pusēm ir joprojām saistoši, ja vien līgums var turpināt pastāvēt arī bez šiem negodīgajiem noteikumiem.”

- 7 *Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas* (Lietuvas Republikas Civilprocesa kodekss) 353. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

“1. Saistībā ar kasācijas sūdzību kasācijas instances tiesa pārskata pārsūdzētos spriedumus un/vai lēmumus attiecībā uz tiesību normu piemērošanu. Kasācijas instances tiesai ir saistoši pirmās instances tiesas un apelācijas instances tiesas konstatētie fakti.

2. Tiesa ir pilnvarota pārsniegt kasācijas sūdzības tvērumu, ciktāl tas ir nepieciešams plašas sabiedrības interesēs un ciktāl personas, plašas sabiedrības vai valsts tiesības un tiesiski pamatotās intereses tiktu pārkāptas, ja pārsūdzības tvērums netiktu šādi pārsniegts. [..]”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 8 Prasītāji pamatlietā 2008. gadā ar atbildētāju pamatlietā noslēdza vairākus Šveices frankos denominētus aizdevuma līgumus (turpmāk tekstā – “strīdīgie līgumi”), saskaņā ar kuriem viņi no pēdējās minētās aizņēmās naudas summu Šveices frankos, konvertēja Šveices frankos esošos, euro valūtā vai Lietuvas litos denominētos aizdevumus vai pārfinansēja savus aizņēmumus valūtās, kas nav Šveices franki, no citām kredītiestādēm. Šie piešķirtie aizdevumi bija jāatmaksā Šveices frankos. Tā kā Lietuvas lita vērtība attiecībā pret Šveices franku bija ievērojami samazinājusies, atmaksājamā summa kopš šo līgumu noslēgšanas bija gandrīz divkāršojusies.
- 9 Tā kā prasītāji pamatlietā uzskatīja, ka atsevišķi minēto līgumu noteikumi ir negodīgi, viņi 2017. gadā *Vilniaus apygardos teismas* (Viļņas apgabaltiesa, Lietuva) cēla prasību, citastarp lūdzot aizstāt Šveices frankus ar euro, ņemot vērā maiņas kursu, kas bija piemērojams attiecīgo aizdevumu piešķiršanas dienā, kā arī Šveices frankos veiktos kredīta atmaksas maksājumus (pamatsummu un procentus) pārrēķināt euro, ņemot vērā maiņas kursu, kāds bija piemērojams šo maksājumu veikšanas dienā.
- 10 Ar minētās tiesas 2018. gada 20. novembra spriedumu, ko apelācijas tiesvedībā *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa) ar 2020. gada 5. maija spriedumu atstāja negrozītu, prasītāju pamatlietā prasība tika noraidīta.
- 11 Viņu kasācijas sūdzība tika iesniegta *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa). Ar 2021. gada 14. aprīļa spriedumu minētā tiesa nodeva lietu atkārtotai izskatīšanai *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa), lai tā no jauna izvērtētu strīdīgo līgumu attiecīgo noteikumu negodīgumu. *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) norādīja: tas, ka atbildētāja pamatlietā izpildīja savu pienākumu informēt par Šveices franka maiņas kursa svārstību risku nenozīmē, ka tiesām nebūtu pienākuma izvērtēt, vai šie noteikumi ir negodīgi.

- 12 Ar 2021. gada 4. maija rikojumu *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa) uzdeva prasītājiem pamatlietā paust savu viedokli par to, kādā veidā strīdīgo līgumu attiecīgie noteikumi būtu jāgroza, ja tiktu konstatēts to negodīgums. Viņi norādīja, ka lūdz grozīt šos noteikumus atbilstoši dokumentam par lietas ierosināšanu, proti, pēc būtības, aizstājot Šveices frankus ar euro pēc maiņas kursa, kas bija piemērojams attiecīgo aizdevumu piešķiršanas dienā. Turpretī atbildētāja pamatlietā iebilda pret minēto noteikumu atzīšanu par negodīgiem, kā arī pret to grozīšanu, jo Lietuvas tiesību sistēmā nav dispozitīvu tiesību normu.
- 13 Ar 2021. gada 2. septembra spriedumu *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa) par negodīgiem atzina strīdīgo līgumu noteikumus par valūtu, kurā denominēti attiecīgie aizdevumi, jo tie neatbilst prasībām par pārskatāmību, un grozīja šos līgumus tādējādi, ka tagad tie ir denominēti euro valūtā pēc maiņas kursa, kas bija piemērojams šo aizdevumu piešķiršanas dienā, un ka minētajos līgumos norādītā atsauces likme, proti, CHF LIBOR ir aizstāta ar EURIBOR. Minētā tiesa atzina, ka šāds risinājums atbilst taisnīguma, godīguma un saprātīguma principiem, kā arī Direktīvā 93/13 izvirzītajiem mērķiem.
- 14 Atbildētāja pamatlietā iesniedza iesniedzējtiesai *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) kasācijas sūdzību par spriedumu, un tajā tā apgalvoja, ka *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa) strīdīgo līgumu attiecīgos noteikumus nepareizi kvalificējusi kā “negodīgus” un ka pēdējai minētajai tiesai nebija pilnvaru grozīt šos noteikumus, ņemot vērā, ka Lietuvas tiesību sistēmā nav dispozitīvu normu, kas varētu aizstāt minētos noteikumus, un ka šo noteikumu grozīšana, pamatojoties uz taisnīguma, godīguma un saprātīguma principiem, ir aizliegta Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā.
- 15 Ar 2022. gada 25. augusta daļējo spriedumu iesniedzējtiesa atstāja negrozītu *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa) 2021. gada 2. septembra spriedumu, ciktāl ar to strīdīgo līgumu attiecīgie noteikumi bija kvalificēti kā “negodīgi” un atsāka tiesvedību attiecībā uz šo līgumu grozīšanu, ko bija veikusi pēdējā minētā tiesa.
- 16 Iesniedzējtiesā prasītāji pamatlietā apgalvo, ka atbildētājas pamatlietā pasivitātes dēļ nebija iespējams panākt vienošanos attiecībā uz noteikumu, kas atzīti par negodīgiem, eventuālu grozīšanu. Viņi arī norāda, ka viņi nepiekrīt šo noteikumu atstāšanai spēkā, un lūdz, lai strīdīgie līgumi vispirmām kārtām tiktu grozīti tā, kā norādīts dokumentā par lietas ierosināšanu. Tomēr gadījumam, ja tiktu atzīts, ka šādai grozīšanai nav tiesiska pamata, prasītāji pamatlietā lūdz atcelt šos līgumus un veikt uz to pamata veiktā izpildījuma atmaksu. Atbildētāja pamatlietā lūdz, lai minētie līgumi tiktu atzīti par spēkā neesošiem *ex nunc*.
- 17 Minētajai tiesai ir šaubas par sekām, kādas ir strīdīgo līgumu attiecīgo noteikumu kvalificēšanai par “negodīgiem”, jo prasītāji pamatlietā ir lūguši šos līgumus atstāt spēkā un šos noteikumus grozīt. Šajā ziņā minētā tiesa norāda, ka šajā gadījumā nav strīda par to, ka minētie līgumi nevar turpināt būt spēkā bez minētajiem noteikumiem. Minētā tiesa norāda, ka *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa) neaplūkoja jautājumu, vai strīdīgo līgumu eventuālai atcelšanai būtu sekas, kas būtu īpaši nelabvēlīgas prasītājiem pamatlietā. Iesniedzējtiesa norāda, ka šādas pārbaudes neveikšana ir izskaidrojama ar to, ka dokumentā par lietas ierosināšanu nebija minēta šo līgumu atcelšana, bet gan tikai to grozīšana, un ka Lietuvas Republikas Civilprocesa kodeksa 265. panta 2. punktā un 320. panta 2. punktā ir aizliegts attiecīgi pirmās instances tiesai un apelācijas instances tiesai pārsniegt tajās celtās prasības tvērumu.

- 18 Līdz ar to iesniedzējtiesai, pirmām kārtām, ir šaubas par to, vai apelācijas instances tiesa varēja grozīt strīdīgos līgumus – bez iepriekšējas pārbaudes par to, vai šo līgumu atcelšanai būtu sekas, kas būtu īpaši nelabvēlīgas prasītājiem pamatlietā. Minētā tiesa norāda, ka atbilde uz šo jautājumu ir atkarīga no vērtības, kas piedēvējama prasītāju pamatlietā nodomam minētos līgumus atstāt spēkā ar tajā ietvertu negodīgo noteikumu grozīšanas palīdzību.
- 19 Otrām kārtām, iesniedzējtiesai ir arī šaubas par to, vai atbilde uz minēto jautājumu ir atkarīga no tā, vai valsts tiesai ir iespējams līgumā ietvertu negodīgu noteikumu aizstāt ar dispozitīvu valsts tiesību normu vai normu, kas piemērojama pēc attiecīgā līguma pušu savstarpējas vienošanās.
- 20 Minētā tiesa uzskata, ka atbildes uz šiem diviem jautājumiem varētu izrādīties apstiprinošas. Pirmkārt, apstiprinoša atbilde uz pirmo jautājumu atbilstu Direktīvas 93/13 mērķim radīt līdzsvaru līgumslēdzēju pušu starpā, vienlaikus principā saglabājot līguma spēkā esamību kopumā, nevis izbeigt visu to līgumu darbību, kuros ir ietverti negodīgi noteikumi (spriedums, 2012. gada 15. marts, *Pereničová un Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 31. punkts). Otrkārt, arī atbilde uz otro jautājumu varētu būt apstiprinoša, jo, ja negodīgu noteikumu ir iespējams aizstāt ar dispozitīvu valsts tiesību normu vai normu, kas piemērojama pēc attiecīgā līguma pušu savstarpējas vienošanās, un ja patērētājs lūdz atstāt spēkā šo līgumu, grozot šo negodīgo noteikumu, valsts tiesai ir nepieciešamas pilnvaras lemt par šā noteikuma grozīšanu – bez iepriekšējas pārbaudes par sekām, kādas būtu šā līguma atcelšanai kopumā.
- 21 Turpretī minētā tiesa uzskata, ka tad, ja valsts tiesību sistēmā nav atbilstīgu dispozitīvu normu un ja puses nepanāk šādu vienošanos, tiesai neatkarīgi no patērētāja paustās gribas ir jālemj par attiecīgā līguma atcelšanu kopumā, izņemot gadījumus, kad patērētājs ir paudis vēlmi negodīgos noteikumus atstāt spēkā. To darot, tiesai citastarp ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai aizsargātu patērētāju no īpaši nelabvēlīgām sekām, ko radītu līguma atcelšana kopumā.
- 22 Izskatāmajā lietā Lietuvas tiesību sistēmā nav dispozitīvas tiesību normas, kas varētu aizstāt par negodīgiem atzītos strīdīgos līgumu noteikumus, un puses nav savstarpēji vienojušās par piemērojamo normu, prasītāju pamatlietā paustais nodoms atstāt spēkā šos līgumus un grozīt šos noteikumus nevar liegt tiesai lemt par šo līgumu atcelšanu.
- 23 Šādos apstākļos *Lietuvos Aukščiausio Teismo* (Lietuvas Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
  - “1) Vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts var tikt interpretēti tādējādi, ka gadījumā, ja patērētājs izsaka vēlmi saglabāt līgumu, aizstājot tajā ietvertu negodīgo noteikumu, tiesa – konstatējusi, ka līgums nevar palikt spēkā pēc tam, kad ir atcelts noteikums, kas atzīts par negodīgu, – var lemt par negodīgā noteikuma aizstāšanu, iepriekš neizvērtējot iespēju atcelt līgumu pilnībā?
  - 2) Vai atbilde uz pirmo jautājumu ir atkarīga no tā, vai valsts tiesai ir iespēja aizstāt līgumā ietvertu negodīgo noteikumu ar dispozitīvu tiesību normu vai valsts tiesību normu, ko piemēro pēc attiecīgā līguma pušu savstarpējas vienošanās?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 24 Vispirms jānorāda: lai gan iesniedzējtiesa lūdz interpretēt Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu, tai ir šaubas par to, kādas sekas būtu konstatējumam, ka līguma noteikums ir negodīgs. Līdz ar to, ņemot vērā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertu informāciju, uzdotie jautājumi ir jāsaprot tādējādi, ka tie attiecas tikai uz 6. panta 1. punktu.
- 25 Tātad ir uzskatāms, ka iesniedzējtiesa ar šiem jautājumiem, kuri ir jāizskata kopā, pēc būtības jautā, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj to, ka tad, ja valsts tiesa ir atzinusi, ka pēc negodīga noteikuma atcelšanas nav iespējams uzturēt spēkā līgumu, un ja attiecīgais patērētājs pauž nodomu atstāt spēkā šo līgumu, grozot šo noteikumu, šī tiesa varētu izskatīt veicamos pasākumus, lai atjaunotu īstenu līdzsvaru starp minētā līguma pušu tiesībām un pienākumiem – bez iepriekšējas pārbaudes par sekām, kādas ir šā līguma atcelšanai kopumā. Turklāt minētā tiesa jautā, vai šajā ziņā nozīmīgs ir apstāklis, ka minētajai tiesai ir iespējams aizstāt minēto noteikumu ar dispozitīvu valsts tiesību normu vai normu, kas piemērojama šo pušu vienošanās gadījumā.
- 26 Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, ir jāatgādina – kā izriet no Tiesas judikatūras –, ka līgumā ietverta noteikuma negodīguma konstatācijai ir jādod iespēja atjaunot juridisko un faktisko stāvokli, kādā patērētājs būtu bijis, ja šā negodīgā noteikuma nebūtu bijis (spriedums, 2023. gada 12. janvāris, D. V. (Advokāta honorārs – norēķināšanās pēc stundas likmes), C-395/21, EU:C:2023:14, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 27 Kā noteikts Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā, valsts tiesām ir jānovērš negodīgu noteikumu piemērošana, lai tie neradītu saistošas sekas patērētājam, ja vien patērētājs pret to neiebilst. Tomēr līgumam principā ir jāturpina būt spēkā bez grozījumiem, izņemot izmaiņas, kas izriet no negodīgu noteikumu atcelšanas, ciktāl saskaņā ar valsts tiesību normām tas ir juridiski iespējams (spriedums, 2023. gada 12. janvāris, D. V. (Advokāta honorārs – norēķināšanās pēc stundas likmes), C-395/21, EU:C:2023:14, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 28 Tātad valsts tiesai nav jāizvairās no negodīga noteikuma piemērošanas, ja patērētājs pēc šīs tiesas norādēm par to nevēlas celt prasību, lai panāktu noteikumu atzīšanu par negodīgiem un nesaistošiem, tādējādi dodot brīvu un informētu piekrišanu attiecīgajam noteikumam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 29 Tiesa ir nospriedusi, ka, ciktāl Direktīvas 93/13 sniegtā aizsardzības sistēma nav jāpiemēro, ja patērētājs pret to iebilst, šim patērētājam *a fortiori* ir jābūt tiesībām iebilst pret to, ka, piemērojot šo pašu sistēmu, viņš tiktu aizsargāts pret kaitīgajām sekām, ko rada līguma atzīšana par spēkā neesošu kopumā, ja viņš nevēlas [izmantot] šo aizsardzību (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 55. punkts).
- 30 Turpretī, ja patērētājs pauž savu nodomu izmantot Direktīvas 93/13 sniegto aizsardzību, valsts tiesai ir jāpārbauda, vai, ņemot vērā valsts tiesību normās minētos kritērijus, līgums var turpināt būt spēkā bez jebkādiem grozījumiem, izņemot tos, kas izriet no attiecīgā negodīgā noteikuma atcelšanas.

- 31 Šāda pārbaude par to, vai ir iespējams atstāt spēkā līgumu bez aplūkojamā negodīgā noteikuma, ir objektīva pārbaude, kas valsts tiesai ir jāveic, ņemot vērā valsts tiesību normas, un neatkarīgi no tā, ka patērētājs pauž nodomu atstāt spēkā šo līgumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 39.–41. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 32 Ja saskaņā ar attiecīgajām valsts tiesību normām pēc aplūkojamā negodīgā noteikuma atcelšanas līgums vairs nevarētu turpināt būt spēkā, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts neliedz atcelt šo līgumu (spriedums, spriedums, 2023. gada 12. janvāris, D. V. (Advokāta honorārs – norēķināšanās pēc stundas likmes), C-395/21, EU:C:2023:14, 59. punkts).
- 33 Vienīgi gadījumā, ja līguma – kopumā – atzīšana par spēkā neesošu patērētājam radītu īpaši nelabvēlīgas sekas, piemēram, nostādītu patērētāju tiesiskas nedrošības situācijā, kas gan nevar tikt reducēta līdz sekām tikai mantiskā izteiksmē, izņēmuma kārtā valsts tiesai ir pilnvaras aplūkojamā līguma atcelto negodīgo noteikumu aizstāt ar valsts tiesību dispozitīvu normu vai normu, kas piemērojama aplūkojamā līguma pušu savstarpējas vienošanās gadījumā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 12. janvāris, D. V. (Advokāta honorārs – norēķināšanās pēc stundas likmes), C-395/21, EU:C:2023:14, 60.–62. punkts).
- 34 No judikatūras izriet arī tas, ka tad, ja valsts tiesību sistēmā nav nevienas dispozitīvas normas vai normas, kura līgumam būtu piemērojama līguma pušu vienošanās gadījumā un ar kuru attiecīgie negodīgie noteikumi varētu tikt aizstāti, un ja līguma atzīšana par spēkā neesošu patērētājam radītu īpaši nelabvēlīgas sekas, valsts tiesai, ņemot vērā šīs valsts tiesību normu kopumu, ir jāveic visi pasākumi, kas nepieciešami, lai aizsargātu patērētāju no šādām sekām, un lai tādējādi atjaunotu īstenu līdzsvaru starp pušu savstarpējām tiesībām un pienākumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 25. novembris, *Banca B.*, C-269/19, EU:C:2020:954, 41. punkts).
- 35 Ja valsts tiesa konstatē, ka kāds līguma noteikums ir negodīgs, un ja šā noteikuma atcelšana izraisītu līguma, kurā tas ietilpst, atcelšanu, pasākumi, ko tai ir iespējams veikt, nav izsmeļoši (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 25. novembris, *Banca B.*, C-269/19, EU:C:2020:954, 40. punkts), ar nosacījumu, ka valsts tiesa nevar pielāgot šo līgumu, grozot šā noteikuma saturu (spriedumi, 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 53. punkts, kā arī 2023. gada 12. janvāris, D. V. (Advokāta honorārs – norēķināšanās pēc stundas likmes), C-395/21, EU:C:2023:14, 65. punkts).
- 36 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts liedz līguma trūkumus, ko izraisījusi tajā ietvertā negodīgo noteikumu atcelšana, novērst, pamatojoties tikai uz vispārīgām valsts tiesību normām, kurās paredzēts, ka tiesiskā darījumā izpaudusies iedarbība citastarp ir papildināma ar sekām, kas izriet no taisnīguma principa vai paražām un kas nav nedz dispozitīvas tiesību normas, nedz normas, kuras piemērojamas, ja līguma puses par to ir vienojušās (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 62. punkts).
- 37 No iepriekš izklāstītā izriet, ka, pirmkārt, patērētāja paustais nodoms izmantot Direktīvas 93/13 sniegto aizsardzību un atstāt spēkā līgumu, neskar valsts tiesas pienākumu, ievērojot valsts tiesību normas, objektīvi pārbaudīt, vai šis līgums var turpināt būt spēkā pēc attiecīgā negodīgā noteikuma atcelšanas.
- 38 Otrkārt, ja minētā tiesa ir konstatējusi, ka pēc šāda negodīga noteikuma atcelšanas nav iespējams uzturēt spēkā līgumu, tā nevar šo noteikumu aizstāt ar dispozitīvu valsts tiesību normu vai normu, kas piemērojama šā līguma pušu savstarpējas vienošanās gadījumā, vai ja attiecīgajā tiesību sistēmā tādas normas nav paredzētas, veikt citus pasākumus, lai atjaunotu faktisku līdzsvaru

starp šo pušu tiesībām un pienākumiem – bez iepriekšējas pārbaudes un konstatēšanas, ka tas, ka minētais līgums kopumā tiktu atzīts par spēkā neesošu, attiecīgajam patērētājam radītu īpaši nelabvēlīgas sekas.

- 39 Šajā gadījumā *Lietuvos Aukščiausioji Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) iesniedza kasācijas sūdzību par *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa) spriedumu, ar kuru pēdējā minētā tiesa, konstatējusi, ka negodīgi ir strīdīgo līgumu pamatpriekšmetā ietilpstošie noteikumi, proti, noteikumi par valūtu, kurā bija denominēti attiecīgie aizdevumi, apmierināja prasītāju pamatlietā lūgumu un grozīja šos līgumus – bez iepriekšējas pārbaudes par sekām, kādas prasītājiem pamatlietā radīs minēto līgumu eventuāla atcelšana. *Lietuvos Aukščiausioji Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) pārsūdzēto spriedumu atstāja negrozītu attiecībā uz šo noteikumu kvalificēšanu par “negodīgiem”. Savukārt saistībā ar šīs kvalifikācijas sekām pēdējā minētā tiesa jautā, vai apelācijas instances tiesa varēja apmierināt prasītāju pamatlietā lūgumu strīdīgos līgumus atstāt spēkā ar minēto noteikumu grozīšanas palīdzību – bez iepriekšējas pārbaudes par to, vai šāda atcelšana rada sekas, kas ir īpaši nelabvēlīgas prasītājiem pamatlietā.
- 40 Kā izriet no šā sprieduma 26.–38. punktā atgādinātās Tiesas judikatūras, gadījumā, ja prasītāji pamatlietā vēlas izmantot Direktīvas 93/13 sniegto aizsardzību un ja, ņemot vērā valsts tiesību normas, pēc attiecīgo negodīgo noteikumu atcelšanas strīdīgie līgumi nevar turpināt būt spēkā, šo līgumu atcelšanas radīto seku izvērtēšana ir uzskatāma par valsts tiesas pienākumu, kas nav atkarīgs no prasītāju pamatlietā paustā nodoma minētos līgumus atstāt spēkā ar šo noteikumu grozīšanas palīdzību. Proti, vienīgi tad, ja šīs sekas ir tik smagas, ka tās var tikt kvalificētas kā “īpaši nelabvēlīgas” prasītājiem pamatlietā, šai tiesai, ņemot vērā, ka nav dispozitīvu normu vai normu, kas būtu piemērojamas strīdīgo līgumu pušu vienošanās gadījumā, ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai aizsargātu patērētāju no minētajām sekām un atjaunotu īstenu līdzsvaru starp šo pušu tiesībām un pienākumiem, gan ar nosacījumu, ka minētā tiesa nevar papildināt šos līgumus ar minēto noteikumu grozītu saturu.
- 41 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj to, ka tad, ja kāda valsts tiesa ir atzinusi, ka pēc negodīga noteikuma atcelšanas nav iespējams uzturēt spēkā līgumu, un ja attiecīgais patērētājs pauž nodomu atstāt spēkā šo līgumu, grozot šo noteikumu, šī tiesa varētu izskatīt veicamos pasākumus, lai atjaunotu īstenu līdzsvaru starp minētā līguma pušu tiesībām un pienākumiem, iepriekš neizskatot sekas, kādas būtu tā paša līguma atcelšanai kopumā, pat ja minētajai tiesai ir iespējams aizstāt minēto noteikumu ar dispozitīvu valsts tiesību normu vai normu, kas piemērojama šo pušu vienošanās gadījumā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 42 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospiež:

Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tas nepieļauj to, ka tad, ja kāda valsts tiesa ir atzinusi, ka pēc negodīga noteikuma atcelšanas nav iespējams uzturēt spēkā līgumu, un ja attiecīgais patērētājs pauž nodomu atstāt spēkā šo līgumu, grozot šo noteikumu, šī tiesa varētu izskatīt veicamos pasākumus, lai atjaunotu īstenu līdzsvaru starp minētā līguma pušu tiesībām un pienākumiem, iepriekš neizskatot sekas, kādas būtu tā paša līguma atcelšanai kopumā, pat ja minētajai tiesai ir iespējams aizstāt minēto noteikumu ar dispozitīvu valsts tiesību normu vai normu, kas piemērojama šo pušu vienošanās gadījumā.

[Paraksti]